

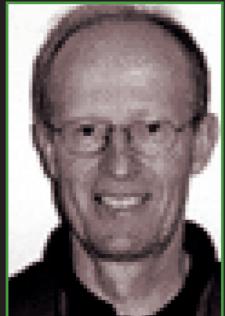
Aberdeen Angus

LANDSKAPSPLIEREN

Grovfôrrase nr. 1

NORSK ABERDEEN ANGUS PÅ UTMARKSBEITE

ØYSTEIN HAVREVOLL
Rådgivar storfe i Nortura.

Norsk Aberdeen Angus er god til å utnytta grovfôr og beite

I avlsmålet til Norsk Aberdeen Angus er det tatt med at dyra skal vera effektive kjøtprodusentar som utnyttar beite og innhausta grovfôr på ein best mogeleg måte.

I Norge er det mykje unytta beite spesielt i utmarka. NIBIO ved Divisjon for kart og statistikk har estimert arealet til 137 millionar dekar utmark her i landet, mens det er berre 9,8 millionar dekar jordbruksareal i drift i 2015 inkl. innmarksbeite (tal frå Landbruksdirektoratet).

Med auka intensitet i mjølkeproduksjonen, blir det også ledige bygdenære beite på innmark som dermed fort gror att. Det er eit felles politisk mål om å auka norsk matproduksjon med 20 % innan 2030. Men i 2015 vart det importert 23 % av alt storfekjøtet me forbrukar i Norge! Dette utgjer produksjonen på ca. 2500 middels store storfebruk.

Med dette som bakgrunn er det behov for 4500 fleire ammekyr per år fram til 2030. Her bør Norsk Aberdeen Angus koma inn som ein effektiv og god bidragsytar for å nå målet om nok norsk produksjon, utnytta ledige beite- og grovfôrressursar og vera ein naturleg landskapspleiar. Beitande bufe av Angus vil også vera god reklame for norsk husdyrproduksjon og auka verdien av Norge som eit turistland.

Driftsopplegg med beite krev god planlegging

Tilgang på grovfôr og beite vil vera avgjeraende for val av kalvingstid. Mange vel tidleg vår- eller vinterkalving for å ha god kontroll med mor og avkom den første tida. Mjølk vil likevel vera hovudfôret til kalven dei 2-3 første månadene.

Dersom beitearealet er avgrensande for produksjonen, men ein har god tilgang på innhausta grovfôr, kan det vera aktuelt å ha kalving seint på hausten eller å ha to kalvingsperiodar, ein vår og ein haust. Det kan vera ein måte å utnytta beite betre både heime og i utmarka, sjå boka til Berg og Matre (Produksjon av storfekjøtt, 2001). Hos Angus kan beitegrøda som dyra tar opp utgjera over 40 % av totalfôret rekna på energibasis. I tillegg kjem innhausta grovfôr. Dette er store verdiar. Gras og beitegrøde i rasjonen aukar også innhald av gunstige feittsyrer i slakten.

Vårbeite skal førebu dyra på utmarksbeite

Dyra bør gradvis ha overgang frå innefôring til vårbeite, spesielt dei kyrne som går med ammekalvar. Tidleg beiteslepp og litt tillegg av rundballar ute er gunstig. Her kan ein også bruka litt kraftfôr for å få tame dyr. Angus er ein nøy sam rase, men vekene på vårbeite er viktige for at kalven skal læra seg beitevanar av mora og at dyra skal bli fortruleg med at røktaren går mellom dyra. Bruk derfor kraftfôrbøtta dagleg slik at dyra får ein godbit på beite. Dette gjeld også rekrutterings-kvigene.

Tame dyr er ein kjempefordel når flokken skal på utmarksbeite. Veg kalven ved fødsel, ved beite-

slepp og etter vårbeiteperioden. Tilvekst hos kalven er det beste målet på om ein lukkast med ammeku-produksjonen. Angus-kalven bør veksa minst 1100 gram per dag på vårbeite. Ofte ser ein at oksekalvar veks 10 % raskare enn kvigekalvar. Tilgang på beitegrøde på innmark må vera minst 25% meir enn det dyra tar opp for at næringstilgangen skal vera så god at hold og tilvekst blir som planlagt. Om vårbeitet blir snaugnage, vil det gå ut over tilveksten hos kalven.

Tida på vårbeite er naturligvis ei viktig tid for neste avlssesong. Dersom forholda er lagt til rette for det, er det også mulig å inseminera dyr på vårbeite.

Norsk Aberdeen Angus på utmarksbeite

Tilgang og kvalitet på utmarksbeitet varierer mykje. Gras og urter er dei viktigaste beiteplantene, men storfe beiter også ein del på myr der det veks ulike starr og halvgras.

Rolige dyr er teikn på god næringstilgang. Angus-dyra er flinke til å gå i flokk. Dette er gunstig med tanke på tilsyn og sinking, og ved eventuelt rovdyrangrep. Dyr på utmarksbeite bør ha tilgang på saltstein.

Tilsyn med dyra bør gjennomførst jamleg kvar veke. Det kan også gi mange fine naturopplevelingar og god mosjon. Nå er det kome godt utstyr for å spora dyr på beite ved hjelp av GPS og mobil. Det gir ein fin oversikt over kvar dyra går, og det sparer leitetid, men det kan ikkje erstatta kontakten med dyra.

Angus haustar store verdiar i utmarka

Tabellen nedafor viser eksempel på føropptak og vektendring hos Aberdeen Angus på beite.

Eksempel på vekt og næringsbehov på beite hos ei Angus-ku med kalv og åringskvige								
	Kalving 1. mars							
	Vekt 1. mars	Vårbeite 1. juni		Utmarksbeite 1. juli		Utmarksbeite 20. august		Haustbeite 10. september
	Kg	Vekt, kg	FEm/dag	Vekt, kg	FEm/dag	Vekt, kg	FEm/dag	Vekt, kg
Angus-ku*	650	610	9,5	620	9,0	630	9,0	640
Kalven **	38	140	4,2	175	4,6	230	5,0	250
Åringskvige	380	410	5,8	425	6,0	440	6,5	450
								8,5
								5,1
								6,8

* Vedlikehald, mjølkeproduksjon, vektendring og aktivitet (+ 20 % av vedlikehaldsbehovet)

** Inklusiv mjølk frå mora

I løpet av 3 veker på heimebeite vår og haust og 10-12 veker på utmarksbeite, haustar Angus-ku med kalven og 25 % påsettkviger, 1500-1600 FEm beitegrøde årleg frå inn- og utmark. Med 10 000 Angus-kyr og kr 2,00 i FEm-verdi, utgjer dette årleg ca. 30 mill. kr som utan beitedyra ikkje ville blitt utnytta. Auke i biologisk mangfold og levande kulturlandskap er verdiar som kjem i tillegg.

Konklusjon

Norsk Aberdeen Angus er ein rase som sterkt kan bidra til å auka norsk matforsyning på lokale ressurssar der beite og utmarksbeite spelar ei stor rolle både for mengde og kvalitet på slaktet og til sist for økonomien hos bonden.

Gode flokkegenskaper

- Holder godt sammen på beite
- Lette og sanke

Godt morsinnstinkt

- Passer godt på kalven.
- Egner seg i rovdyrutsatte områder?

Stort grôvforopptak

- God tilvekst på varierende beitekvalitet.
- God tilvekst på kalv uten kraftfor på beite
- Ved tidlig kalving kan du levere kvalitetskalv rett fra beite.

God fremkommelighet

- Moderat vekt på ferdig utvokste dyr:
550-650 kg på ku
- Ingen problemer med ulendt terrenget.
- Mindre tråkkskader sammenlignet med tyngre raser.

Andre faktaark i serien:

- Angus-oksen • Nisjeproduksjon • I økologisk drift • Angus-kua

www.norskangus.no

I front mot gjengroing